

VAS ÉS FÉMMUNKÁS

Előfizetési ára: A Romániai Vas-, Fém- és Vegyipari Munkások Szervezetének Hivatalos Közlönye Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 59. (volt Magyar-utca) — Telefon 484.
Egész évre 60 Lei, félévre 30 Lei, negyedévre 15 L, egyes szám 5 L. Megjelenik minden hó 1-én

Egy gazdasági közösségbe kell szervezni az egész világot

Mozgalmas események zajlása vette kezdetét országunkban. A nagy szociális nyomor ki-robbanóban. Revolverek döbbennek, zavargások támadnak, lángok hamvasztják el nyomorultan tengődő proletárok kunyhóit. A jelszavak, amelyeknek lepleiben mindezek az események történnek, már magukban is veszedelmesek. A fascista diktatura hívei léptek a porondra, elérkezettnek látva az időt, hogy a szociális nyomort kihasználják veszedelmes elveiknek a gyakorlatba való átültetésére. Az öntudatlan nép egy része pedig akaratlanul is eszközzé válik a kezükben. Mert olyan a nép, hogy amikor szervezkedésre, rendszeres harcra szólítják a mai társadalmi rendszer ellen, akkor félrehúzódik a harcotól. Ellenben, ha már a nyomorúság pohara telt, csordultig, akkor nincs türelme a rendszer megváltoztatására irányuló rendszeres harcokba való bekapcsolódásra, hanem vakon és kritika nélkül követ olyan jelszavakat, amelyek ugyanazt a jármót jelentik számára, mint az előző, csak éppen másképpen fel-tálatva.

A szociális nyomor irtózatos. S most a kánikulai hőségben már arra gondolunk, hogy *mi vá fog ez a nyomor még csucsosodni a télen.* Borzalmas erre még gondolni is! Hiszen nem-sokára elmúlik a nyár a nagy munkanélküliségben, a keresetnélküliségben, az ősszel foko-zódni fog a nélkülözők és szenvedők száma.

A jelen idők nagy tanulságot tárnak a munkásság elé: a mai társadalmi rendszer kegyetlen, konok, szivtelen és csak a profittal törődő rendszerének tanulságát. Nemcsak az ipari munkásság szenved a szociális nyomor súlya alatt, hanem a mezőgazdaság is. Az ipari munkásság, mert nem lehet értékesíteni a termelt iparcikkeket, tehát bezárják, leépítik az üzemeket; viszont a mezőgazdaság a dús termés miatt, amelyet értékesíteni nem tud.

A tavalyi buzamennyiségből ötezer millió lej értékű hever még a magtárakban és az új termés betakarítása már folyik. Közben a „felesleges” buzamennyiség ellenére: *éhezett a proletár és éhezett a családja.* A mezőgazda kétségbeesett, mert nem tudja buzáját eladni, az ipari munkás kétségbeesett, mert éheznie kell. *Egyik helyen felesleg, a másik helyen nélkülözések.* Közben pedig az ipari kapitalista hatalmas profitokat vág zsebre az ipari munkás kizsákmányolása révén és a banktőke nagy profitot a mezőgazdától. Itt tehát nyilvánvaló, hogy az iparososztálynak és a mezőgazdasági osztálynak közös érdekei vannak, amelyekért közösen kellene harcolniok. Ez a közös érdek pedig: *a fogyasztóképességet lehetővé tenni mindkét fél számára.* Vagyis: *dolgoztatni az ipari munkásosztályt, hogy a mezőgazdasági termékeket megvehesse s ezzel amannak alkalmat szolgáltatni, hogy mezőgazdasági gépeket, szerszámokat vehessen.*

Egyszerű dolgok ezek s talán ezért nem értik meg azok, akiknek a szerencse hivatalt adott, de észét elfelejtett mellé adni. Ha a kormány már bevezette volna az állami munkanélküli segélyt, nem lenne a mezőgazdaság helyzete sem olyan katasztrófális. Mert a munkás első-sorban élelmicikkeket venne, tehát mezőgazdasági termékeket, amiáltal nem kellene éheznie, viszont a mezőgazdaság is jól járna, mert fogyna a terméke. S ezáltal nagy mértékben enyhülne a szociális nyomor és nem vezetnék az elkeveredett tömegeket romboló ösztönök.

Abból a nagy zürzavarból, amely ma urrá lett a világ fölött, nincs más kivezető út, mint: *a termelést és a termékek elosztását más alapokra fektetni.* Hiába kísérleteznek egyes országok azzal, hogy bizonyos irányu gazdasági

közösségbe tömörüljenek, ez nem változtat a jelen bajokon, amelyeknek egyedüli orvossága: *a vámhatárok megszüntetésével az egész világot egy gazdasági közösségbe megszervezni, továbbá minden terméknek a szükséglet szerinti elosztása.*

A Vasmunkás Internacionálé jelentése Kétmilliónál több tagja van a Vasmunkás Internacionálnak

A vasmunkás Internacionálé ez évi augusztus 27-én és a következő napokon 12-ik nemzetközi kongresszusát tartja *Kopenhágában.* A titkárság ez alkalomra mintegy 350 oldal terjedelemben jelentést adott ki, melyben úgy az Internacionálé, valamint a hozzá csatlakozott országos szövetségek tevékenységét ismerteti és egyúttal rövid tájékoztatót ad azokról a világ-gazdasági és szociálpolitikai kérdésekről, amelyek a vasipari munkássággal kapcsolatosak.

Ennek a jelentésnek főbb ismertetését adjuk az alábbiakban.

Az Internacionálé legsikeresebb tevékenységének tekinti azt, hogy

sikerült a Washingtonban székelő „Nemzetközi Mozdonyépítő Szövetséget” a nemzetközi titkárság keretébe csatlakoztatni. Ez a szövetség 74.000 taggal rendelkezik s egyik leghatalmasabb szervezete az amerikai szakmunkásoknak.

Ezzel a csatlakozással sikerült a titkárságnak a tengerentuli munkásságot egyesíteni a többi világörzék munkásaival az Internacionálé kebelében. Ujabb erőgyarapodást jelent a finnországi vasmunkás szövetség, valamint három norvég vas- és fémipari szervezet csatlakozása is.

A Vasmunkás Internacionálé eredményes tag-szaporulatot ért el legutóbbi — 1927. évi — kongresszusa óta. Jelenleg

19 államból 22 országos szövetség 1.841.389 taggal tartozik a nemzetközi titkársághoz.

Ez két év alatt 223.940 tagszaporulatot jelent. A fenti taglétszám azonban csupán a múlt év december 31-re vonatkozik. Azóta a német és a svéd szövetség tagszaporulata egymagában

Az Internacionálé anyagi ereje

A csatlakozott szövetségek ereje az anyagi jelentésből domborodik ki. A teljesítmény e téren csaknem bámulatos. A könnyebb áttekintés és összehasonlítás végett az anyagi jelentés svájci frank pénzegységben van föltüntetve. (Egy svájci frank: 33 lej.)

Bevételek. A titkársághoz csatlakozott szövetségek

1928. évi összbevétele 103 millió frank volt.

Eredetileg nagyobb a bevétel, mert számos szövetség ellenállási alapját nem mutatta ki. A tagonkénti átlagos bevétel legnagyobb Dániában, ahol 280 frank, a legkisebb Jugoszláviában, ahol mindössze 10 frank. A németországi tagoké 64 frank, a franciáké 61.34 frank.

Segélyezések. A szövetségek bevételeik legnagyobb százalékát segélyezésekre fordították.

Az Internacionálé harcos szelleme

Bérmozgalmak. A vasmunkás szövetségek harcos szellemét jellemzi, hogy

az utolsó három év alatt 11.000 mozgalmat vezettek le, amelyben 4—5 millió munkás vett részt.

Tagonként átlagosan két bérmozgalom jut.

120.000 tag, azonkívül a többi szövetségeknél is kisebb-nagyobb tagszaporulat van, úgyhogy végeredményében

az Internacionálnak több mint kétmillió tagja van.

Sajnálatosnak mondja a jelentés, hogy még mindig vannak országok, ahol a vas- és fémipari munkásság több szervezetben van. Így Dániában és Norvégiában három-három szövetség van, ugymint: vas- és fémipari munkások, öntők és az aranyművesek szövetsége; Svédországban kettő: a vasmunkásoké és öntőké; Németországban három szövetség és Csehszlovákiában két vasmunkásszövetség működik. A helyzetben az az érthetetlen, hogy e szövetségek mindegyike a nemzetközi titkárság kebelében van s országosan még sem sikerült közöttük az egyesülést létrehozni.

Hogy a vasmunkások és az aranyipari munkások között szorosabb együttműködést lehessen biztosítani, a nemzetközi titkárság a múlt év április havában a két szakma delegátusainak közös értekezletét hívta össze Párisba, ahol határozatilag kimondatott, hogy

a két szakma érdekében áll a leg-szorosabb együttműködés.

Nagyobb nehézségek mutatkoznak a fűtők és gépészek együttműködését illetően a többi szakmánál. Ez ügyben 1928-ban Londonban és 1929-ben Zürichben folytak tanácskozások. Hosszas tanácskozások után sikerült olyan értelmű határozatba megállapodni, melyben a fűtők és gépészek szövetsége kimondja, hogy ők is szükségesnek tartják a vasipari munkássággal való együttműködést. Az erre vonatkozó tanácskozások tovább folytatódhatnak.

Ezek közül első helyen áll

a munkanélküliek segélyezése, amire 80 millió frankot fordítottak volt.

Másodsorban következik

a sztrájk- és kizárási segély 42 millió frank erejéig.

Az utóbbi segélyezésben elsőhelyen áll a németországi testvérszövetség 26 millió frankkal, a svéd 2.6 millió, a norvég 2.4 millió, a finn 1.4 millió és a belga 1.3 millió frank segély kiutalásával;

beteg- és temetkezési segélyre 30 millió frank fordított, rokkant-segélyre 600.000 frank.

A rokkantsegély, amely a szövetségeknél ujabban bevezetett segélyezési ág, évenként természet-szerűleg mind nagyobb összegű lesz.

Ezekből a mozgalmakból

1815 sztrájk volt félmillió résztvevővel.

Nemzetközi segélyakció. A nemzetközi szövetség példátadó szolidaritását jelenti az a nagyszabású segélyakció, amellyel a szövetségek egymást támogatták szükség esetén.

Az utóbbi tíz esztendő alatt 1,105.000 frank lett fordítva egymás segélyezésére a szövetségek által. Ebből az összegből a nemzetközi szövetség útján 1,068.00 frank lett kiutalva az anyagi veszteségekkel küzdő szövetségek támogatására.

Nincs ebbe beszámítva a négy skandináv szövetség, amely azonfelül kölcsönösségi viszonyban áll egymással. Annak ellenére, hogy támogatásra ilyen nagy összeg fordított, átlagban még sem jelent többet tagonként 1 százaléknál s ezért kell üdvözlőnk az Internacionálé titkárságának javaslatát, amely

nemzetközi ellenállási alap létesítésére irányul.

A nyugateurópai nehéziparban érdekelt szervezetek ismételt tanácskozásokat folytattak, amelynek eredményeként közös propaganda titkárság létesült Lotharingiában. Szükséges volt ez azért, mert a nehézipari munkásság helyzete különös figyelmet érdemel. Az

ausztriai, magyarországi, jugoszláv, csehszlovákiai és lengyel szövetségek középeurópai csoporttal alakultak,

hogy a nehéziparban foglalkoztatott munkások érdekeit határozottabban védelmezhessek.

Ez a csoport ismételt tartott konferenciákat és közös ellenállási alapot létesítettek, melyet az ausztriai testvérszövetség kezel.

A lotharingiai titkárság fentartási költségeit fedezi a német, belga, francia és luxemburgi szövetség. Azonkívül a nemzetközi titkárság nagyszabású propagandát indított Franciaországban, melynek kiadásait a csatlakozott szövetségek összesége fedezi.

Az olaszországi szaktanácsot, amelynek elüldözése óta Páris a székhelye, a titkárság 7000 frankkal támogatta.

A még szervezetlen tömegek megszervezésének problémáival kimerítően foglalkozik a jelentés. Ebből megtudjuk, hogy

a világ vas- és fémiparában 14 millió munkás van foglalkoztatva, ebből 10 millió van Európában, 3 millió van Amerikában, csaknem 800.000 Ázsiában, 100 000 Afrika és Ausztráliában.

E hatalmas munkástömegeből a német vas- és fémipar közel négy millió munkást foglalkoztat, az Egyesült-Államokban közel három millió vasipari munkás van, Britt-Indiában félmillió.

A bér- és munkaviszonyok igen különbözők minden államban. Erről külön jelentésben számol be a titkárság és ezt lapunk legközelebbi számában fogjuk ismertetni.

Zsilvölgye

Zsilvölgyében látszólag a helyzet csendes. A bányatársulatok igazgatói a mult szomorú emlékeinek eseményeiből mindent elfelejtettek. A munkaerő kizsákmányolását ott kezdték meg újból, ahol a kapitalizmus oltárán feláldozott 25 proletár piros vére pillanatnyilag megakasztotta. A munkaerő kizsákmányolását épp olyan tempóban és ugyanazon módszerekkel folytatják a bányabárok, mint a lupényi események előtt.

A munkaegyezményekben hozott bírói döntések, a felek között közös megállapodás folytán létrejött kollektív szerződés, valamint a törvényekben előírt rendelkezések áthágása súlyos feladatok elé állítják a kiéhezett proletáriátust s ki tudja mit hoz még a holnap. A zsilvölgyi munkásság némán türi a sorsát, de az események háttérben az erők gigászi küzdelmet vívnak, hogy azután utat törjenek maguknak egy boldogabb jövő irányában.

A mai gazdasági helyzetből származó összes következmények mind a munkásokra hárulnak át, a társulatok megtalálják számításait, ők a profitnak legcsekélyebb hányadáról sem mondanak le.

De e profit sok ezer, sok tízezer munkás legszükségesebb keresetének az állandó lesüllyedésből növekszik. A romániai kapitalizmusnak egy különös specifikuma, hogy a gazdasági élet leromlottságának középpontjában is busás profitot mutatnak fel a mérlegek. A profit nő és gyarapodik, a munkabérek skálája rohamosan megy a lejtőn, de hol a határ?

A döntőbírók határozatait, ha netalán olyan csoda is történik némelykor, hogy e ha-

tározatokban papíron egy parányi morzsát juttatnak, pusztán formális szempontokat szolgálnak, mert maga a lényeg sohasem változik és ha igen, akkor rendszerint és mindig a munkásság helyzetének a súlyosbítására.

A sztrájkjogát elvették a zsilvölgyi munkásságnak azzal a torzalkotott törvénnyel, melyet közismert nyelven sztrájk törvénynek neveznek.

E jogtól való törvényes megfosztásával egy időben a döntőbírók utját jelölték ki. Ha tehát a munkaadó a döntőbírók határozatainak rendelkezéseit megszegi, nyitva áll a munkásság előtt az igazságszolgáltatás kapuja — így értelmezik a mi viszonyainkban rendezni azt a soha meg nem szűnő folytonos küzdelmet, amely egyrészt a kapitalizmus, másrészt a munka között természetesen folyik.

De az igazságszolgáltatás nehézkes berendezésénél fogva a döntőbírók és kollektív szerződések be nem tartásából származó eseteknél elveszít minden jelentőségességét.

Erre a mi közállapotainkat jellemző szomorú körülményre, vagyis az igazságszolgáltatás csődjére építik fel a zsilvölgyi szénkirályok munkásnyuzó terveiket.

A döntőbírók hozhat olyan döntést, amely tetszik, mert széles kapu áll ennek kijátszására, illetve figyelmen kívül hagyására.

E vezérgondolattól indítva, az 1929. év elején hozott döntőbírói határozatban foglalt 2 és 6 százalékos béremelés kifizetését megtagadták a szénbányák igazgatói. De megtagadták a 200, 400 és 500 lei havi lakbérpótlék kifizetését is.

A munkaszervező törvényében előírt olyan rendelkezések, amelyek bizonyos jogokat irnak elő, szintén nem emelkedhetnek érvényesőre, mert ezeket a szénkirályok nem ismerik el és alkalmazásukat egyszerűen megtagadják.

Igy nincs érvényben a tanoncok részére illetékes 14 napi fizetett szabadság. A betegség esetén biztosított 7 első napra eső fizetés. Az elhalt munkások hátramaradt családtagjainak a szolgálatban eltöltött idő után járó fizetés.

Az 1930-as évre közös megállapodás folytán létrejött kollektív szerződés rendelkezései ugyan csak az előző szerződés sorsát éli. Hosszu ut jelzi a szabálytalanságok és visszaélések sorozatát a kollektív szerződést illetően.

A vasmunkásszervezők vezetőségei lépéseket tettek jogaik megvédése érdekében úgy a zsilvölgyi kormánybiztosnál, mint a Munkaügyi Inspektorátusnál.

A július hóban megtartott tárgyalásoknak semmi pozitív eredménye nem volt.

A Munkaügyi Inspektor a bíróság útját jelölte ki a továbbiakban.

Tagjai érdekeinek a megvédése és a szerződésben foglalt illetményeik megszerzése érdekében a Vasmunkás Szövetség keresetét indított a bíróságnál a bányatársulatokkal szemben.

A zsilvölgyi kátlanban látszólag a helyzet nyugodt, de az örökös küzdelem halad a pályáján és e küzdelemben az igazságnak, a munkának kell győzedelmeskednie.

Géprombolás egykor és most

A géprombolók egykor önnön kenyéréért, családjuk megélhetéséért harcoltak. A gazdasági és társadalmi élet törvényszerűségét nem ismerték s tájékozatlanságukban a gépekben látták ellenségüket. Nem azokban, akik a gépek mögött állnak s akiknek a zsebében csengő aranyakkal, suhogó bankokkal tömik tele a gépek. Csak a gépeket látták magukkal szemben, amint tíz munkás, száz munkás helyett dolgoznak s azt hitték, hogy a gépek irigylük el tőlük a betevő falatot. A gépekre támadtak füttykösökkel s dorongokkal és sokan vértüket ontották, amikor az államhatalom fegyveres ereje fölsorakozott a gépek védelmére.

A munkások és a gépek háborújában a gépek győzedelmeskedtek: a nagy harcban az üzemeit a gépi termelésre átrendező kapitalizmus maradt fölül. Azóta több, mint száz esztendő telt el és a termelés egyre gépszerűbbé vált. A munkások lassan megbarátkoztak a gépekkel, mert megismerkedtek a termelés törvényeivel. Rájöttek arra, hogy a gépek tették lehetővé a XIX. és XX. század ipari fejlődését, azzal a dolgozó tömegek kulturájában és életmódjában való emelkedését. Fölsimították, hogy a gépek csak addig ellenségeik, amíg a kapitalizmust szolgálják. Mihelyt a termelés mai rendszere megváltozik s a javak a kiváltságos kevesek kezéből az összesség kezébe kerülnek, a gépek leghűbb barátai, támogatói lesznek a dolgozók új társadalmában élőknek.

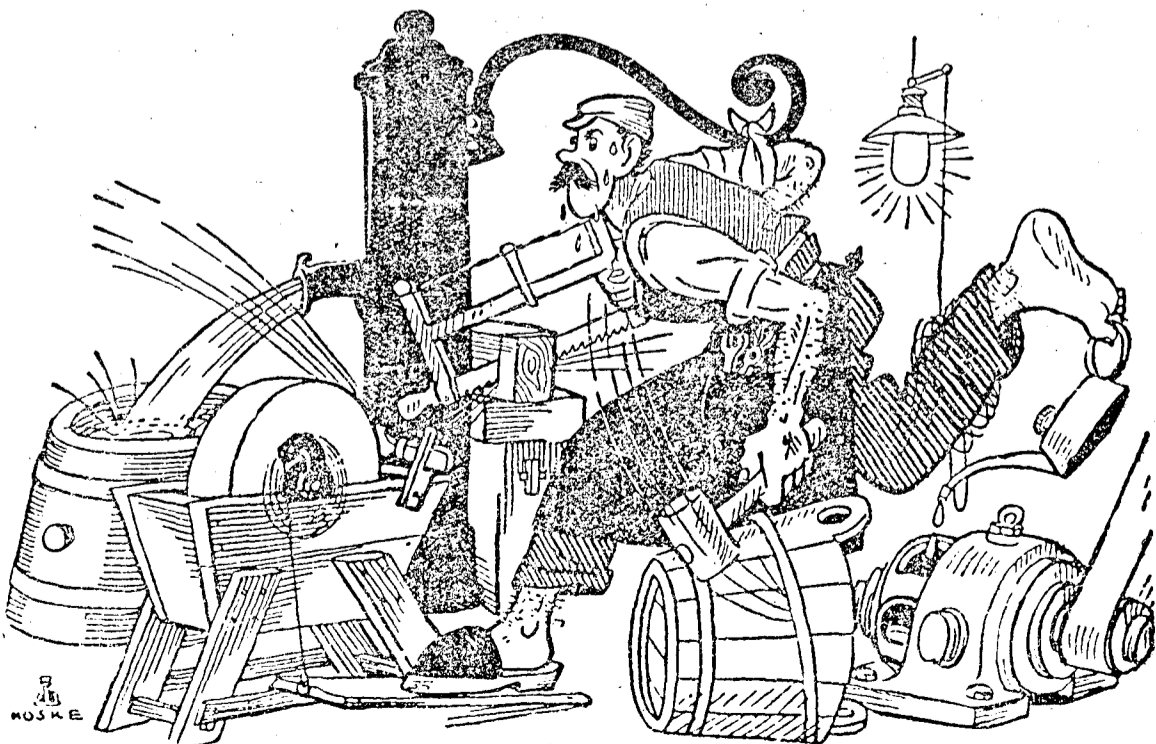
A géprombolás régi korszaka véget ért. Ha a kínai gyaloghíntőt hordozók, a riksakulik kövekké támadnak a villamoskocsikra, ha az elbocsátott mozzenészek Budapesten megrongálják a hangosfilm leadókészülékét, cselekedetükkel csupán arról tanuskodnak, hogy nem emelkedtek még a gazdasági élet ismeretének arra a fokára, amelyen a géppel megbékült ipari munkások állanak. Próbálkozásaik a régmúlt idők utóregzéseit csupán.

Az új idők géprombolói nem a munkások közül kerülnek ki.

Londoni híradás jelenti, hogy a Lancashire Low Moor nevű falu, amelyet 130 évvel ezelőtt egy szövőgyáros család alapított és épített ki a szövőipar erősödésével, nyilvános árverésen eladták. A falu lakóházai, üzlethelyiségei elkeltek azonban a vízire berendezett ezer szövőszékes gyárnak nem akadt vevője.

Ezt a gyárat, amely egyike Anglia első géptüzemű gyárainak, 1820-ban lovaskatonaság védelmezte meg a gépromboló munkások ostroma ellen. Száztíz évvel ezelőtt az államhatalom fegyveres ereje legyűrte a géprombolókat. Ma az államhatalom ereje is kevés ahhoz, hogy ugyanaz a gyárat megvédelmezze az új géprombolók ellen.

Mert ma nem szerencsétlen, kenyéréért féltő munkások sorakoznak harcra a gépek ellen, hanem bőségesen élő, de profitjukat mindig keveslő tőkés. Nem életükért viaskodó, a gazda-

Igy képzelik el a romániai kapitalisták a munka racionalizálását.

sági élet nagy törvényszerűségeiben járattan munkástömegek, hanem a termelés és árucseré törvényeivel tisztában levő kapitalisták. Mások a módszereik is. A munkások egykor dorongokkal, husángokkal támadtak a gépekre és elvérezték a katonaság fegyvereitől. Az új idők géprombolói párnázott ajtók mögött eszelik ki haditervüket s papirosos számítják ki előre, mennyit keresnek a modern gépromboláson.

DOMES FERENC

Sötét gyász borult július 11-én a nemzetközi vasmunkásmozgalomra. E mozgalomnak egyik leghatalmasabb pillére dőlt ki az élők sorából. Egy olyan pillér, amelyet pótolni csaknem lehetetlen lesz. *Domes Ferenc*, a vasmozgalom nagy büszkesége, hatalmas harcoknak közvonalja, vezére, irányítója és győztese egyszer alulmaradt a harcban — a halállal vívott harcban.

Nekünk, romániai vasasoknak, nem csupán a nemzetközi veszteség alapján halottunk Domes szaktársunk, hanem azoknál a szoros kapcsolatoknál fogva is, amely őt a romániai vasmunkásmozgalomhoz fűzte. Többizben képviselte az ausztriai vasasszövetséget — melynek elnöke volt — s az Internacionálét is kongresszusainkon. És akik közelebbi ismeretségbe kerültek vele, nemcsak a minden tettében és cselekedetében példátmutató harcost, nemcsak a rendíthetetlen hitű szocialistát, hanem a melegszívű, igaz embert is megismerték benne. *A romániai mozgalom iránt nagy lelkiközösséggel viseltett, sok bátorító szót hallottunk tőle, bő tapasztalatainak forrása nemcsak közvetve, de közvetlenül is juttatott számunkra tanulságokat.*

Élete a változatos, viszontagságos és tudásánál fogva mindig fölfelé ivelő proletárelét története. Bécsben született 1863-ban, tehát 67 éves volt. Szegény lakatos gyermekének született és kemény megpróbáltatás volt az ifjúsága. Tanoncévei letelte után végigjárta Európa különböző országait, majd évek múltán szülővárosába visszatérve, a bécsi arzenálban kapott munkát. Itt kezdte meg szakszervezeti tevékenységét is. Kitűnő szervező erő és jó szónok lévén, csakhamar hatalmas tábor szervezett meg és ő volt, aki 1894-ben megalakította az ausztriai vasmunkás szövetséget. Az arzenálból, munkástügyből folyó súlyos konfliktusa után kilépett és szaktársai meghívására 1895-ben a szövetség alkalmazottja, három évvel később, 1898-ban pedig a szövetség titkára lett.

Vezetése alatt hatalmas fejlődést futott meg az ausztriai vasmunkásmozgalom és a munkásság helyzetjavulása csodálni való előmenetelt ért el. 1918-ban lett megválasztva a szövetség elnökének és ezt a tisztségét halála napjáig viselte. A vasmozgalmon kívül természetesen a munkásmozgalom minden terén nagy tevékenységet fejtett ki és nagy szerepet töltött be. A pártban, a szaktanácsban és más intézményekben volt vezető szerepe, azonkívül kiadója volt az ausztriai szakszervezetek tudományos gazdasági folyóiratának. Országgyűlési képviselő is volt, a munkáskamara elnöke stb.

Halála váratlanul következett be. Fürdés közben meghült és tüdőgyulladást kapott. A gondos orvosi ápolás következtében úgy látszott, hogy kiheveri a súlyos betegséget, mikor július 11-én, betegsége hirtelen fordulatot vett, úgy hogy rövid idő múltán agonizálni kezdett, majd délután négy órakor elhunyt.

Temetése július 14-én ment végbe a bécsi munkásság óriási részvéte mellett. Az üzemekben nem dolgoztak és százezereket munkástábor kísérte utolsó útjára az ausztriai munkásmozgalom legkedveltebb vezetőjét. Halotttestét elhamvasztották. A krematórium előtt a különböző munkásmozgalmi szervek megbízottai tartottak munkásságát ismertető és méltató bucsuztató beszédeket.

A romániai vasmozgalom és a nemzetközi vasmozgalom egyetlen szerve és tagja sem fogja elfelejteni Domes Ferenc elvtárs munkásságát, melyet a vasas- és az öszmunkásmozgalom érdekében kifejtett.

Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Vajdahunyad

A Vajdahunyadi Vasgyár igazgatósága július hó elején felmondott 196 munkásnak. A felmondás alapja az volt, hogy a munkások kérték a kollektív szerződésben meghatározott munkabérek kifizetését.

Az elbocsátásnak egyébként van egy olyan háttére is, ami jellemzi az állami üzemek munkáspolitikáját.

Ugyanis az igazgatóság olyan nyilatkozatok aláírására akarta rábírnai a munkásokat, mely szerint önként lemondanak a szerződésben foglalt jogokról és visszavonják a szakszervezetnek adott megbízatást, hogy ügyeiket képviselje.

Természetes, hogy az önértékes munkásság visszautasította a gyári igazgatóság ezen kívánságát, mert tisztában volt azzal, ha ezt megteszi, úgy saját halálát ítélték alá.

A csoport vezetősége által bejelentett konfliktusban július 16-án kezdődtek meg a tárgyalások, melynek eredményeképpen a felmondások visszavonattak és a szerződés jogait kiterjesztik a szezonmunkások kivételével az összes munkásokra.

A tárgyalás folyamán több apróbb ügy is elintézésre nyert. A fizetések szabadság körül támadt félreértések szintén tisztázódtak, úgy, hogy a jövőben minden ott dolgozó munkás megkapja az őt megillető szabadságot. Betegség esetén a 7. első napra járó fizetést most már szintén minden munkásnak rendszeresen folyósítani fogják.

A Prahova-völgyéből

A prahova-völgyi „Mislea” petroleumtelepről munkászavargásokról számolnak be a polgári lapok. Mi az, hogy munkászavargás? A polgári sajtó tükrében munkászavargásnak számít a munkanélküliségből fakadó vészitjós tragédia. A polgári sajtón átszűrődött prahova-völgyi „munkászavargás” csak előjelei annak a nyomoruságos helyzetnek, ami most kezd kibontakozni a maga teljességében. Gazdasági krízis és munkanélküliség jelzi a kormány gazdaságpolitikáját, melynek következményeként mind súlyosabb, mind vészitjósabb sötét felhők borulnak a dolgozni akaró munkásságra. A belügyminiszter egy sziguranca vezérinspektort küld le Prahova-völgyébe és ennek jelentése folytán tájékoztatja a közvéleményt, hogy a petroleum birodalmában „minden csendes”, csupán két munkanélküli agitál a munkanélküliek között.

A közvélemény lelkiismerete tehát meg van nyugtatva. Prahova-völgyében minden csendes, éppúgy, mint Zsilvölgyében. De ez a csendesség a téllenségre kárhóztatott munkanélküliek szomorú helyzete. Értse meg a kormány, hogy a munkanélküliség sokkal komolyabb társadalmi kérdés, semminthogy egyszerűen nem vesz róla tudomást. Komoly és őszinte elhatározásokra, praktikus megoldásokra van szükség ezen a téren. Ezeket a megoldásokat nem egyszer ajánlottuk már, de mindannyiszor elsiklik felettük a kormány. Ma már egyetlen ország vagyunk a kontinensen, ahol a munkanélküliek saját sorsukra vannak hagyatva. Ha lerongyolódik és kiéheznek az a kétszáz ezer munkanélküli, ami az országban tényleg van, akkor következhetik a „rendcsinálás” nemzeti-parasztpárti szisztém szerint.

Ha nem tudatosan, de minden bizonnyal tudatlanul veti meg az alapját a kormány annak a rendszernek, amely hova-tovább az anarchizmusban csucsosodik ki. Az mellékes, hogy ez az anarchizmus akár bolsevista, akár fascista mozgalmakban tör ki. A Máramaros és a bukovinai megyékben kibontakozott fascista zavargások háttérében egy szörnyű szociális nyomor húzódik meg. A kormány intézkedései során keresi az összefüggéseket a két szélsőséges jobb- és baloldali irányzat között. Akár megvannak az összefüggések láncolatai, akár nem, de mindkét szélsőséges irányzat a mai gazdasági és szociálpolitikai helyzetből kifolyó nyomoruságot használja ki a maga érvényesítése számára. Ott, ahol a munkanélküli munkások kenyeret követelnek, fölösleges a sziguranca Inspektor jelenléte, ott olyan Inspektorra van szükség, aki munkaalkalmat vagy pedig munkanélküliséget folyósítson. A sziguranca vezérinspektor sem megérteni, sem megnyugtani nem tudja az üres gyomrokat. A prahova-völgyi

munkanélküliek csendes tüntetést rendeztek, mintegy figyelmeztetésként, hogy munkaalkalomra van szükségük. Rendezze tehát a kormány a munkanélküliség kérdését, amíg a munkaerő nyomorultul el nem pusztul.

A cluji „Junász“-féle vasöntöde és gépgyár felmondott az összes munkásainak

Múlt hó 18-iki bérkifizetések alkalmával a „Junász-féle” cluji vasöntöde és gépgyár 200 munkása abban a meglepetésben részesült, hogy a fizetési borítékokban a sovány munkabérek mellé csatolva volt mindenkinek egy felmondó levél. Egy régi üzem most végleg becsukja kapuit és szélnek ereszti 200 robotosát. Az elbocsátott 200 munkásnak a helyzete most már annyiban különbözik előbbi helyzetétől, hogy eddig dolgoztak és éheztek s most már nem dolgoznak és éheznek.

E gyárban meghonosított rabszolgaszellemről nem egyszer irtunk lapunk hasábjain és most, midőn végleg lezárul egy kizsákmányolási rendszernek legsötétebb fejezete, érdemesnek tartjuk megvilágítani az okokat is, amelyek a gyár becsukását előidézték. A gazdasági krízis mellett leginkább a rossz irányítás hozta a gyárat abba a helyzetbe, amibe került. A kereskedelmi irányítás nem különbözött semmiben sem technikai vezetésétől s ez irányítások vezérfonalaként az játszott szerepet: mindent felhabzsolni és egy nagy sereg, nagybárra vidékről összetoborzott kulival a termelést olcsóbbá tenni. Ennek következménye természetesen csak az lehetett, hogy hitvány órabérek mellett robotoló dolgozókkal hitvány árukat termelhetett, melyeknek nem volt kelendőségük. A legnagyobb tanulságot a kuli társaság vonhatja le és ez az, hogy hiába alázkodik meg szolgamódrá, azért még hamarabb kikerül az utcára, mint a szervezett munkás. Az igazgatóság még egy utolsó erőfeszítést tesz a kulitársaságon keresztül, hogy állami megrendelésekhez jusson, így akarja magát felküzdeni a parazita-ipar sorába.

Legérdekesebb a dologban az, hogy a szervezetlen társaságból maga a gyár igazgatósága állított össze és szervezett meg egy küldöttséget, melynek azt tűzte ki feladatául, hogy tiltakozzon a hatóságok előtt az elbocsátások miatt és követelje az állami megrendeléseket.

Hja, a kuli jó eszköz még akkor is, amidőn a zsarnok a tönk szélén áll.

A stockholmi nemzetközi szakszervezeti kongresszus

Az osztályharcos szakszervezeti mozgalomnak jelentőségteljes eseménye volt. Július 7—11-én tartotta nemzetközi kongresszusát Stockholmban az amszterdami Internacionálé Jouhaux elvtárs másodelnök elnöklétével. (Citrine elvtárs, az Internacionálé elnöke, súlyos betegsége miatt nem vehetett részt.) A kongresszuson 186 delegátus és vendég vett részt. A delegátusok száma 130 volt és ezek 22 ország szakszervezeti mozgalmát képviselték 13,470.349 tag megbízásából. A tanácskozásokon résztvettek a többi világrészek munkásságának megbízottai is és ezeknek az elvtársaknak a jelentéseit nagy érdeklődéssel kísérte a kongresszus.

A hozott határozatok között talán a legfontosabb, amely a munkaidő kérdésére vonatkozik s amely szerint

a heti 44 órai munkaidőért kell minden szakszervezetnek harcolni és ennek valóra váltása érdekében a legközelebbi időben az internacionálé vezetésével nagyszabású nemzetközi kampány indul meg.

A határozat kimondja, hogy a jelen nagy munkanélküliségnek, a többi között, a jelen munkaidő is okozója, mert a géptechnika, valamint a racionalizáló termelőfolyamat mellett a kapitalizmus állandó leépítéseket eszközöl. Szükséges tehát a munkaidő redukálásával lehetőséget adni minden dolgozónak a munkaalkalomra.

A kongresszus napirendjén szerepeltek még gazdasági kérdések, a szociálpolitika további kiépítése, harc a reakció és a diktatorikus törekvések ellen, a demokracianélküli országok

szakszervezeti mozgalmának erkölcsi és anyagi támogatása.

Nagy jelentőséggel bír az a határozat is, amelynek alapján a kongresszus elhatározta egy bizottság kiküldését a különböző Európán kívüli világrészek munkahelyzetének tanulmányozására és egy intenzívebb szervezőmunka megindítására.

A kongresszus által hozott határozatok ismeretével jövő számunkban foglalkozunk.

Holland testvérszövetségünk kongresszusa

Rotterdam városában tartotta meg holland testvérszövetségünk országos küldöttközgyűlését ez évi június 22—24-én. A kongresszus megnyitása előtti estén az összes bel- és külföldi delegátusok jelenlétében ünnepélyt tartottak azok számára, akik huszonöt éve tagjai a szervezeteknek s ezeknek aranyérmét nyújtottak át.

A küldöttgyűlésen Danz szaktárs, a szövetség elnöke elnökölt, Ilg szaktárs az Internacionálé nevében üdvözölte az egybegyűlteket. Képviselték magukat a németországi, osztrák, svájci, belga és csehszlovák testvérszövetségek.

Az előterjesztett jelentés szerint a szövetségnek 34.390 tagja van. Szaporulat 1927-től 8638 tag. A szövetségnek erős ellenfele a katolikus vasmunkás szövetség, amellyel nagy harcokat kell megvívnia. A keresztény és egyéb szervezetekbe 19.374 vasipari munkás tartozik, úgy, hogy

az összes szervezett vasmunkások száma 55.764 s ennek 70 százaléka tartozik az osztályharcos szövetségbe.

A szövetség bevétele 61,203.316 holland forint volt. Vagyoni mérlege 28 millió forintot mutat ki. Két nagy és több kisebb bérmozgalmat folytatott le, amelyek átlag 10 százalékos béremelést eredményeztek. A kongresszus főképpen szervezeti, szociálpolitikai és gazdasági kérdésekkel foglalkozott. Jelentős döntés az, amelylyel elhatározta, hogy azon tagjait, akik elérték a 65-ik életévet és legalább 25 év óta tagjai a szervezetnek, azok részére agkori segélyt folyósít a szövetség. Titkárnak Costerhorn szaktárs lett megválasztva, mivel az eddigi titkár, van der Houven szaktárs, képviselőnek lett megválasztva és csupán a lapszerkesztést végzi. Elnöknek továbbra is Danz szaktárs maradt.

Nagyfontosságú határozat az is, melyben a kongresszus kimondta, hogy Holland-Indiában nagy szervező akciót indít meg s ennek lefolytatására előzőleg tanulmánybizottságot küld ki, amely négy hónapig fog Indiában tartózkodni egyrészt a helyzet tanulmányozása céljából, másrészt a szervező munka előkészítése érdekében.

A zsilvölgyi szénbányatársulatoknak a munkás-elhalálozás is jó üzlet

A munkaszerződés törvényének, valamint a fennálló zsilvölgyi kollektív szerződés értelmében a bányatársulatok kötelezve vannak, hogy az elhunyt alkalmazott utódainak, az özvegynek és 18 éven aluli kiskorúaknak, 1—3 hónapi fizetéssel egyenlő járandóságot fizessenek az elhunyt szolgálati éveinek figyelembevételével.

Ezt a jogát a munkásságnak a társulatok úgy játsszák ki, hogy a betegsegélyző által kifizetett temetkezési-segély összegét kiegészítik arra az összegre, amelyre az elhunyt utódai jogosultak. Hogy honnan támad a társulatoknak ez a zseniális ötlete, hogy az elhalálozásból is profitot nyerjenek, azt nem tudjuk.

A tény az, hogy a betegsegélyző által kifizetett temetkezési segélyről függetlenül köteles a munkaadó 1—3 hónapi járandóságot kifizetni az utódoknak.

De a széntársulatok nyilván és tendenciószerűen összetévesztik a törvény végrehajtási utasításának 79. paragrafusát a 62. paragrafusával.

Hiába, a szén birodalmában még a halottak is hoznak profitot.

Üveges munkások köréből

Mozgalom előtt állanak a tordai üvegesmunkások

A tordai üvegyár és ennek üvegesmunkásai között augusztus hó 1-ig kollektív szerződéses viszony állt fenn. A kollektív szerződést egy hónappal előbb, azaz július 1-én fölmondotta a gyár igazgatósága. Július 7-én tudomására hozták a bizalmi férfiaknak, hogy a gyár legjobb 25 szakmunkásának, 14 napi felmondási idő betartásával, felmondanak. Az igazgatóság azt hozta fel indokul, hogy a gazdasági helyzet következtében a termelést lecsökkentik. Azonban, ha a munkások belemennek egy 15—20 százalékos bérredukcióba, úgy készséggel hajlandók visszavonni a felmondásokat.

Impozáns gyűlés keretében tárgyalta meg a munkásság az igazgatóság által kiprovokált új helyzetet. Érzésben és gondolatban olyan nagyfokú szolidaritás nyilvánult meg a gyűlésen, ami kifejezője volt annak, hogy egy bekövetkező harc esetén biztos talajon halad a munkásság. A gyűlés messzemenő szolidaritást vállalt a felmondott munkásokkal és ez a körülmény nagyban hozzájárult a helyzet részbeni tisztázásához. A legjobb szakmunkások felmondása nem áll kapcsolatban a gazdasági krízissel, sem pedig a termelés lecsökkentésével. Ez kizárólag egy manőver, amellyel a bérredukció elfogadására próbáltak nyomást gyakorolni a munkásokon. Azonban a gyár létezése óta minden évben eszközöltek bérredukciót úgy, hogy a tordai üvegesmunkások a leghitványabb munkabérek mellett kénytelenek robotolni.

A munkások konkrét határozatba foglalták álláspontjukat. Július hó 14-én a munkaügyi inspektor békéltető tárgyalásra hívta a feleket. E tárgyalásokon Bozdog a munkaadó képviselőjében azt a különös álláspontot foglalta el, hogy egy 15—20 százalékos bérredukció ellenében hajlandó a felmondásokat visszavonni. Ilyen alapon a munkásdelegátusok értelmelenek tartották a további tárgyalások folytatását. E tárgyalások utáni következő napon a munkaadó elfogadta a munkaügyi inspektorátus ama javaslatát, hogy az új kollektív szerződés tárgyalásáig a felmondások vonassanak vissza. E javaslatot a munkások is elfogadhatónak tartották, miután a szerződés tárgyalásánál a felmondások visszavonása mint legfőbb feltétel fog szerepelni.

A munkaadó és az üvegesmunkások között magánjellegű tárgyalások folynak az új kollektív szerződés tárgyában. Ha a munkaadó eredeti álláspontjából nem hajlandó engedni, úgy rövidesen meg fognak kezdődni a békéltető-tárgyalások a munkaügyi inspektorátus bevonásával. Az új kollektív szerződés iránti tárgyalások eredményéről szaklapunk jövő számában részletes ismertetést fogunk közölni.

A tordai üvegyár minden üvegesmunkás részére zárolva van. A konfliktus befejezéséig itt nem vállalhat munkát üvegesmunkás.

Halálozások

Folyó hó 27-én délután, a vulkáni helyicsoport tagjainak részvételével temették el az elhunyt Szmerék Ladiszlav szaktársat. Életének legszebb idején, 31 éves korában ragadta ki sorainkból a prolektárbetegség. Sirjánál Gárbovean szaktárs bucsuztatta el a szövetség és a csoport nevében. Elhunyt szaktársunkat két kis gyermeke és özvegye gyászolja. Az alapszabályok értelmében családja 5000 lej temetkezési segélyben részesült.

Antal Ignác szaktárs, a petrilai csoport tagja elhunyt. Temetése július hó 3-án történt a szakszervezet tagjainak nagyszámú részvételével. Antal szaktársunkat 25 éves korában baleset érte és ebből kapott betegsége okozta korai halálát. Özvegy édesanyja és menyasszonya gyászolja.

Nánási László szaktársat július 20-án temették el a petrilai munkásság részvételével. A kenyérkereső családapának özvegye és öt árva maradt hátra. Mély részvét nyilvánult meg az elhunyt hátramaradtaival szemben is, kik a legnagyobb nélkülözéseknek vannak kitéve. Nánási szaktárs 36 éves korában hunyt el és január óta betegsége folytán keresésképtelen volt. Özvegye és árvái, valamint a szervezett munkásság gyászolja elhalálozott szaktársunkat.

Hegedűs Antal szaktárs, szül. 1891, foglalkozása hengerész, beiratkozott 1922 szeptember 15-én, fizetett összesen 440 hetet, július hó 2-án meghalt. Nevezett szaktársunk a nadrági helyicsoportnak volt tagja. Az alapszabály értelmében családja 4000 lej temetkezési segélyben részesült. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

A criseni vasgyár nem tartja tiszteletben a megkötött kollektív szerződést

A criseni (Kalán) vasgyár igazgatósága kijátszva a kollektív szerződést, a munkabéreket 10—40%-kal csökkentette. A szakszervezetek vezetősége ezen sérelem orvoslására memorandummal fordult a gyár igazgatóságához és követelte a szerződés tiszteletbentartását. Az igazgatóság figyelmen kívül hagyta a memorandumban foglalt követelést és hogy kibujhasson a kötelezettsége alól, megkezdte a munkások üldözését és elbocsájtását. Eddig 10—15 munkást bocsájtottak el, de ennek dacára a munkásság követeli a jogait. A zsilvölgyi kerületi titkárság behatóan megvizsgálta a fennálló helyzetet és megállapítást nyert, hogy az igazgatóság redukálta a fizetéseket, a fizetéses szabadságot nem a szerződés szerint utalja ki és a munkatörvényekben előírt jogokat nem tartja tiszteletben. Ennek folytán konfliktus lett bejelentve a Munkaügyi Inspektorátusnál és a hivatalos vizsgálat folyamán kell hogy a helyzet tisztázódjon. A munkásság el van határozva, hogy a legmesszebbmenőleg küzd azért, hogy a meglévő jogaik semmitéle csorbát ne szenvedjenek.

Vasmunkások, őrizkedjétek a „Metalurgica-Grivița“ bukaresti Goldenberg vasüzemétől

Az erdélyi munkás tudatában szinte megvan rögzödve az, hogy a regáli munkaadók közösleges szélhámosmódra csapják be munkásaikat. A háboru előtt különösen, de most is divik, hogy a munkaadó vagy nem fizeti ki az alkalmazottját, vagy pedig a megállapodott munkabérenél sokkal alacsonyabb munkabért fizet. Az ilyen természetű panaszok aztán rendszeren a komiszár ur elé kerülnek és itt rendszerint egy vastag b'kacsókkal látják el a baját a panaszkodó munkásnak. Egy ilyen rendszerű üzem a bukaresti Goldenberg-féle „Metalurgica-Grivița“ vasüzem. Ennek a gyárnak szüksége volt vasipari szakmunkásokra. Megállapodást kötött több resicai munkással, akiket az előre megállapított ártarifá értelmében munkára alkalmazottak.

Miután előzőleg megegyezés jött létre az akkord-ártarifánál, a resicai munkások jelentkeztek is a munkára, de legnagyobb meglepetésükre a munka megkezdésekor az igazgatóság bejelentette, hogy a közösen megállapított akkordbérket nem adhatja meg. Ezekután szaktársaink nem kezdhették el a munkát és követelték, hogy a megállapodás szerinti utazási költségeket térítse meg. Az igazgatóság e kötelezettségek elől szintén elzárkózott, nyilván abban a tudatban, hogy a munkásoknak most már nem lesz pénzük a visszautazásra és így kénytelenek lesznek az általa diktált feltételek mellett dolgozni. Fentiekhez még csak egy kommentárt fűzünk: vasmunkások őrizkedjétek a „Metalurgica-Grivița“ bukaresti vasüzemétől.

A cluji vasmunkások helyicsoportjának taggyűlése

Július hó 30-án a csoport tagjainak teljes számú részvételével taggyűlést tartottak cluji vasas szaktársaink. Schneg szaktárs megnyitja a taggyűlést és felhívja a szaktársakat, hogy a napirendhez tárgyalogosan szólaljanak fel. Napirenden a jegyzőkönyv felolvasása, pénztári, ellenőri, könyvtári és titkári jelentések, valamint a felépítendő vasas-otthon ügyének ismertetése szerepelnek. A napirenden szereplő pontok közül igen nagy érdeklődést váltott ki a vasmunkás-otthon felépítésének kérdése, melyet Bartalis szaktárs magyar és Rusu szaktárs román nyelven terjesztettek elő. Több hozzászólás után a taggyűlés felhatalmazza a vezetőséget, hogy az építkezési munkálatokat kezdje meg, hogy az otthon irodáinak munkálatai még ez év folyamán befejezést nyerjenek.

Az otthon építése iránt a kolozsvári vasmunkás szaktársak körében az érdeklődés és a lelkesedés a legjobb. A titkári jelentés és a jelentéshez való hozzászólások után Schneg szaktárs a taggyűlést bezárja.

A lupényi vas- és építőmunkások taggyűlése

Lupényi csoportunk az építőmunkásokkal egyetemben július hó 27-én délelőtt 10 órakor egy népes taggyűlést tartottak. A gyűlésen szaktársaink megbeszéltek azokat a módozatokat, amelyek a lehető legkényelmesebbek arra, hogy a társulatok által indított kizsákmányolási akciók ellen sikeresen védekezhessenek. Határozati javaslatba foglalták és utasították a vezetőséget, hogy kövessen el minden lehetőt arra nézve, hogy a 6 munkanapot kidolgozhassák a munkások. Ha ezt a társulatoknál nem tudná a vezetőség keresztülvenni, úgy a munkaügyi minisztériumot keresnék fel olyan irányban, hogy egy Franciaországba szállítandó ipari munkásokból álló csoport ott munkalehetőséget nyerjen. A taggyűlés több helyi érdekű ügy elintézése után bezárult.

Felolvas szerkesztő: Bartalis Sándor.

Kiadó: A Romániai Vas-, Fém- és Vegyipari Munkások Szövetsége

Goldenberg-könyvnyomda Cluj